

Πόσο αντέχει το περιβάλλον; Μια διαχρονική προσέγγιση

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Τα πρώτα σημεία υποβάθμισης του περιβάλλοντος δεν αξιολογήθηκαν από όλους ως σοβαρά. Η ενδεχόμενη εξαφάνιση κάποιου είδους του φυτικού - ζωικού βασιλείου, προβλημάτισε τους ανθρώπους ως προς τις συνέπειες που θα επέφερε στους ίδιους πρωταρχικά και όχι για τις

συνέπειες που θα υφίστατο το ίδιο το περιβάλλον.

Το ερώτημα που εύλογα δημιουργήθηκε και του οποίου η απάντηση δεν είναι σε καμία περίπτωση εύκολη, παραπέμπει στο εξής: για πόσο καιρό ακόμη μπορεί ο άνθρωπος να ασκεί εξαντλητικές για το περιβάλλον καλλιεργητικές πρακτικές, ώστε να εξασφαλίζει την τροφή του; Ίσως όμως το πιο σημαντικό δεν είναι η απάντηση στο ερώτημα αυτό, αλλά το γεγονός πως ο άνθρωπος άρχισε να συνειδητοποιεί ότι ο συνεχής αγώνας του για αύξηση και ανάπτυξη, κάθε άλλο παρά συνεχιζόμενος μπορεί να είναι και η αναπτυξιακή πορεία της ανθρωπότητας με τους σημερινούς ρυθμούς δεν δύναται να είναι αιεφόρος.

Ο ανωτέρω προβληματισμός βέβαια δεν είναι καινούργιος. Η έννοια της αιεφορίας εμφανίζεται σύμφωνα με αναφορές, από τον Σοφοκλή (496-406π.Χ.), ο οποίος παρουσιάζεται ως ο πρώτος που την χρησιμοποίησε^[1]. Για πρώτη φορά όμως, μόλις τον 16ο αιώνα διατυπώθηκε η ιδέα της αιεφορίας σε ένα δασικό διάταγμα^[2]^[3]. Η έκφραση “nachhaltend” (αιεφορικό) χρησιμοποιήθηκε επίσημα από τον γερμανό λογιστή Carlowitz, ο οποίος το 1713 προσεγγίζοντας τότε το θέμα κυρίως από οικονομική πλευρά, διέτύπωσε την άποψη πως «η μεγάλη τέχνη, επιστήμη και φιλοπονία της χώρας συνίσταται στη συντήρηση και ανόρθωση των δασών, κατά τρόπο ώστε να δίνουν αυτά διαρκείς, μόνιμες, αδιάλειπτες και αιεφορικές προσόδους», τονίζοντας μάλιστα ότι «η μη τήρηση της αρχής αυτής οδηγεί σε ανέχεια και φτώχεια».

Στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια του 18ου και του 19ου αιώνα, η «αιεφορία» χρησιμοποιήθηκε από τη δασοπονία και αναπτύχθηκε ως αξιωμα της. Με τον τρόπο αυτόν συνέβαλε στην ανόρθωση των τότε κατεστραμμένων από υπερκαρπώσεις δασών της κεντρικής Ευρώπης. Παράλληλα, συνέβαλε στη αντιμετώπιση του προβλήματος έλλειψης ξύλου που απασχολούσε την περίοδο εκείνη τις οικιακές μονάδες και τις μικρές βιομηχανίες. Έκτοτε, αναγνωρίστηκε η «αιεφορία» ως βασική αρχή κάθε «λελογισμένης» δασοπονίας και αποτέλεσε το βασικό εργαλείο «σε θεωρία και πράξη» για το μακροπρόθεσμο σχέδιο και τη λήψη αποφάσεων στη δασοπονία.^[4]

Από τις αρχές της δεκαετίας του '70 διαπιστώθηκε πως η εντατικοποίηση της γεωργικής παραγωγής και ο συνεχής αγώνας για αύξηση της απόδοσης, σε συνδυασμό με τις αναπτυξιακές δραστηριότητες στις οποίες αναφερθήκαμε ανωτέρω, είχαν αρνητικές συνέπειες στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Η συνεχιζόμενη υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την επόμενη δεκαετία οδήγησε στην ανάγκη ενιαίας αντιμετώπισης της οικονομικής ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος, επιλογή που μέχρι τότε δυστυχώς δεν είχε

προβληματίσει επαρκώς τον άνθρωπο. Αυτό συνέβαινε, διότι επικρατούσε μία αντίληψη αφθονίας των φυσικών πόρων, οι οποίοι εθεωρούντο ανεξάντλητοι και, στη συνέχεια, οδηγούσε σε μία ψευδαίσθηση συνεχιζόμενης επάρκειάς τους, με αποτέλεσμα να πραγματοποιούμε μία αλόγιστη διαχείρισή τους.

Οι πρώτοι οικολογικοί ψίθυροι του 18^{ου}-19^{ου} αιώνα δεν ήταν αρκετοί, για να οδηγήσουν τότε τους ανθρώπους σε αλλαγή της νοοτροπίας τους. Η συνεχής υπερκατανάλωση και η αδιαφορία προς το περιβάλλον, η αντιμετώπισή του ως αστείρευτη πηγή προς ικανοποίηση αλόγιστων ανθρωπίνων αναγκών οδήγησε σε «οικολογικές κρίσεις», με ενδεικτικές μόνον: την αποψίλωση τεράστιων δασικών εκτάσεων, την ερημοποίηση εκτενών περιοχών, το φαινόμενο του θερμοκηπίου, την τρύπα του όζοντος τις πυρηνικές δοκιμές και άλλες πολλές, που όλες τους από την πλευρά τους οδήγησαν δυστυχώς σε μείωση της βιοποικιλότητας, ενώ το βιοχημικώς απαιτούμενο οξυγόνο που απαιτείται για να αντισταθμιστούν οι συνέπειες των κρίσεων αυτών είναι σχεδόν ανυπολόγιστο.

Σημειώσεις:

[\[1\]](#) Αγγελίδης, 2004, σ. 8.

[\[2\]](#) Γκατζογιάννης, 2012, σ. 122.

[\[3\]](#) Γκατζογιάννης, 2012, σ. 122.

[\[4\]](#) Γκατζογιάννης, 2012, σ. 122-123.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «Αρχή της Αειφορίας και Ορθόδοξο ήθος: Μία νέα προοπτική στην οικολογική ηθική», του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡ. ΤΣΟΥΡΑΠΑ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Χρήστο Τερέζη και αξιολογητές τους Νικόλαο Κόϊο και Βασίλειο Φανάρα.